

ПОСТАНОВА

Верховної Ради України

Про попередній звіт Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України

Заслухавши та обговоривши попередній звіт Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, Верховна Рада України постановляє:

1. Попередній звіт Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, взяти до відома (додається).
2. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради
України

м. Київ
21 серпня 2024 року
№ 3921-IX

Р. СТЕФАНЧУК

Додаток до
Постанови Верховної Ради України
від 21 серпня 2024 року
№ 3921–ІХ

ПОПЕРЕДНІЙ ЗВІТ

Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України

Відповідно до Постанови Верховної Ради України "Про утворення Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України" від 21 грудня 2023 року № 3535–ІХ утворено Тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі – Комісія).

Головою Комісії обрано народного депутата України Фролова Павла Валерійовича (депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ"), заступником голови Комісії – народного депутата України Величковича Миколу Романовича (депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ").

До складу Комісії обрано таких народних депутатів України:

Арсенюк Олег Олексійович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";
Вельможний Сергій Анатолійович	– депутатська група "ДОВІРА";
Войцехівський Віталій Олександрович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";
Волинець Михайло Якович	– депутатська фракція політичної партії Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина";
Горбенко Руслан Олександрович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";
Козир Сергій В'ячеславович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";

Колтунович Олександр Сергійович	– депутатська група "Платформа за життя та мир";
Молоток Ігор Федорович	– депутатська група "Партія "За майбутнє";
Неклюдов Владлен Михайлович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";
Павліш Павло Васильович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";
Світлична Юлія Олександрівна	– позафракційна;
Ткаченко Максим Миколайович	– депутатська фракція ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "СЛУГА НАРОДУ";
Юрченко Олександр Миколайович	– депутатська група "Відновлення України".

З 21 грудня 2023 року по 17 червня 2024 року Комісією проведено 9 засідань, прийнято 36 рішень (з рішеннями Комісії можна ознайомитися на офіційній веб-сторінці Комісії за посиланням: https://www.rada.gov.ua/tsk/tsc_idps).

Відповідно до основних завдань Комісія побудувала свою діяльність за такими основними напрямками:

вирішення житлових питань внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;

надання фінансової допомоги ВПО та іншим особам, постраждалим внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України;

компенсація завданих шкоди, збитків та сприяння репараційним виплатам;
заходи парламентського контролю за діяльністю органів виконавчої влади.

Вирішення житлових питань ВПО та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України

Початок повномасштабної збройної агресії 24 лютого 2022 року як чергова фаза міжнародного збройного конфлікту, який Російська Федерація розпочала у лютому 2014 року, спричинив безпрецедентну гуманітарну кризу в Україні, що є резонансним гуманітарним викликом у сфері прав людини. Збройна агресія Російської Федерації проти України, у тому числі встановлення тимчасового військового контролю Російської Федерації над частиною територій України,

призвела до масштабних руйнувань, пошкоджень інфраструктури та житлового фонду, що спричинило порушення ряду фундаментальних прав людини.

За оцінками Світового банку, Кабінету Міністрів України, Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй (Rapid Damage and Needs Assessment – RDNA3), станом на 31 грудня 2023 року, потреби у відновленні та реконструкції в Україні становлять майже 486 мільярдів доларів США. Загальна площа об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок обстрілів, становить 88,9 мільйона квадратних метрів, або 8,6 % загальної площі житлового фонду України. Таким чином, житло близько 1,4 мільйона домогосподарств (приблизно 3,4 мільйона людей) пошкоджено або зруйновано. За попередніми оцінками, вартість збитків для житлових будівель становить 58,94 мільярда доларів США. Це більше третини загальної суми збитків України станом на січень 2024 року.

Таким чином, питання забезпечення житлом постраждалих осіб є одним із найбільш актуальних та заслуговує на особливу увагу Уряду, у зв'язку з чим в Україні передбачено такі житлові рішення:

створення та функціонування місць тимчасового проживання (в яких наразі проживають близько 70 тисяч осіб);

компенсація за розміщення ВПО у приватних домогосподарствах (щомісяця компенсацію отримують понад 65 тисяч домовласників);

компенсація витрат на житлово-комунальні послуги об'єктів, у яких розміщені ВПО;

забезпечення соціальним житлом;

забезпечення житлом, яке призначено для тимчасового проживання;

компенсація за зруйноване/пошкоджене житло за програмою "єВідновлення";

реалізація ряду кредитно-інвестиційних програм тощо.

Враховуючи численність ВПО (понад 4,6 мільйона осіб), кількість житлових чи інших приміщень, придатних для тимчасового їх розміщення, та забезпечення довгострокових житлових рішень є недостатніми, що призводить до того, що такі особи приймають рішення про виїзд за кордон або передчасно повертаються до покинутого місця проживання, що може становити загрозу їхньому життю і здоров'ю. Водночас оцінка реальних потреб та можливостей громад у забезпеченні доступу до житла значно ускладнена через відсутність системного механізму такої оцінки та масштаб проблеми.

Вирішенню житлових проблем ВПО та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, було присвячено майже кожне засідання Комісії. Особливу увагу, зокрема під час виїзних засідань, Комісія приділяла розгляду питань про роботу обласних державних (військових) адміністрацій (далі – ОВА) та органів місцевого самоврядування.

Вже на початку своєї роботи Комісія розробила Дорожню карту проведення системного аудиту та інвентаризації об'єктів усіх форм власності, які потенційно можуть бути використані для вирішення проблеми забезпечення житлом ВПО. З цією метою утворено Робочу групу Комісії щодо шляхів вирішення проблеми забезпечення внутрішньо переміщених осіб житлом під головуванням народного депутата України – члена Комісії М. Ткаченка. З метою забезпечення проведення аналізу ситуації, яка склалася із забезпеченням житлом ВПО у регіонах, проведено виїзні засідання Робочої групи Комісії у м. Дніпрі та м. Хмельницькому.

Комісією напрацьовано та внесено на розгляд Верховної Ради проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення житлових прав внутрішньо переміщених осіб (реєстр. № 11281 від 21.05.2024 – доступ за посиланням: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44262>), який у результаті розгляду в першому читанні прийнято за основу.

Законопроектом визначено механізм проведення інвентаризації (обстеження) усіх об'єктів нерухомого майна, придатних для проживання ВПО. Дані, отримані за результатами проведеного обстеження, будуть включені до Інформаційної бази даних об'єктів нерухомого майна для проживання ВПО та використовуватимуться такими особами для пошуку належного житла, а також для залучення міжнародної допомоги на відновлення зазначених об'єктів.

Крім того, законопроектом пропонується на час дії воєнного стану та протягом трьох років після його припинення чи скасування уповноважити Уряд встановлювати порядок передачі в оренду для проживання ВПО майна закладів освіти (професійної, професійно-технічної, дошкільної, вищої освіти тощо), яке не використовується за призначенням 12 місяців поспіль, а також надати право на отримання в оренду на пільгових умовах державного та комунального майна без проведення аукціону державним та комунальним підприємствам, громадським та благодійним організаціям, які забезпечують проживання ВПО.

Комісія також розглянула стан реалізації програм пільгового кредитування ВПО для забезпечення можливості придбання ними житла, розширення та підвищення доступності таких програм. Кількість ВПО, які мають бажання та можливість придбати житло за пільговим кредитом, у десятки разів перевищує пропозиції від держави щодо реалізації цього попиту. Тому Комісія запропонувала Прем'єр-міністрові України здійснити пошук зовнішніх та перерозподіл внутрішніх ресурсів для забезпечення доступу ВПО до іпотечного кредитування за кредитною ставкою до 3 % річних та розміром першого внеску до 6 %.

Комісією також запропоновано спрямувати на надання пільгових довгострокових кредитів ВПО для придбання житла 597,6 мільйона гривень, які не використовуються і передбачені на розвиток державної регіональної політики.

З метою визначення основних проблем у сфері житлової політики, розроблення шляхів їх вирішення Комісія спрямовувала свої зусилля на

формування діалогу між органами державної влади усіх рівнів, органами місцевого самоврядування та заінтересованими сторонами. За підтримки Програми USAID "Рада: наступне покоління" було організовано Парламентсько-муніципальний форум-діалог "Житло для внутрішньо перемішених осіб". Під час проведення цього форуму 15–17 травня 2024 року понад 300 учасників онлайн та 120 учасників офлайн активно брали участь у тематичних сесіях, відвідали місця тимчасового проживання ВПО на території Закарпатської області, центр життєстійкості в м. Ужгороді, а також взяли участь у круглому столі, під час якого аналізували сильні та слабкі сторони відвіданих об'єктів, обговорювали можливі шляхи покращення умов проживання та підтримки ВПО, що дало можливість напрацювати рішення з урахуванням інтересів усіх заінтересованих сторін, зокрема з урахуванням місцевого контексту та виявлених труднощів і проблем.

З метою формування єдиної державної політики щодо забезпечення житлових прав ВПО Комісією проведені робочі зустрічі з Прем'єр-міністром України Д.А. Шмигалем, Віце-прем'єр-міністром України – Міністром з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України І.А. Верещук, Головою Фонду державного майна України В.С. Ковалем, представниками Норвезької ради у справах біженців (NRC), Міжнародного благодійного фонду "Карітас України", громадської організації "ВПО України" та іншими благодійними і громадськими організаціями.

Питання розміщення та забезпечення житлом ВПО та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, і надалі залишається актуальним та потребуватиме подальшої уваги органів державної влади, зокрема шляхом визначення законодавчої рамки.

Надання фінансової допомоги ВПО та іншим особам, постраждалим внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України

Одним з елементів підтримки ВПО протягом всіх років міжнародного збройного конфлікту залишається гуманітарна та фінансова допомога. Відповідно до Плану гуманітарних потреб і реагування, який консолідовано Управлінням ООН з координації гуманітарних питань (ОСНА), у 2024 році гуманітарної допомоги потребуватимуть понад 14,6 мільйона українців, тобто близько 40 % нинішнього населення України.

Після початку повномасштабної збройної агресії надання допомоги на проживання ВПО здійснюється згідно з Порядком надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 332. Така допомога виплачується ВПО щомісяця у розмірі 3000 гривень – для осіб з інвалідністю та дітей, 2000 гривень – для інших осіб.

У липні 2023 року Уряд України змінив підхід до надання такої допомоги, запровадивши критерії надання допомоги, яка призначається на шість місяців

з можливістю продовження на другий шестимісячний період. Станом на кінець 2023 року отримувачами допомоги на проживання були понад 2,5 мільйона ВПО. У березні 2024 року допомогу отримали лише 716,5 тисячі ВПО. Таке різке скорочення кількості отримувачів пов'язано з впровадженням заявницького принципу для більшості категорій отримувачів, щодо якого не було проведено належну інформаційно-роз'яснювальну роботу ні серед ВПО, ні серед надавачів послуг.

У зв'язку з цим Комісія наголосила на категоричній неприйнятності стрімкого, у майже 4 рази, зменшення кількості ВПО, які отримують допомогу на проживання, та скорочення обсягу допомоги у 2024 році майже на 25 % внаслідок таких необґрунтованих та спірних рішень.

Комісія звернулася до Прем'єр-міністра України з пропозицією невідкладно внести зміни до актів Кабінету Міністрів України з метою автоматичного продовження (збереження) виплат для переважної більшості ВПО, які отримували таку допомогу у 2023 році, а також віднайти можливість залишити обсяг фінансування, передбачений для виплати допомоги на проживання ВПО на фактичному рівні 2023 року, а в разі погіршення ситуації щодо наявності ресурсів зовнішнього фінансування Державного бюджету України на 2024 рік – на рівні, передбаченому Законом України "Про Державний бюджет України на 2024 рік".

Через таку ситуацію Комісія звернулася до Президента України з проханням провести спільно з Комісією окрему нараду щодо актуальних проблем ВПО та шляхів їх вирішення.

З метою гарантування ВПО отримання мінімальної допомоги на проживання членами Комісії розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо виплати допомоги на проживання з урахуванням оцінки задоволення потреб та ступеня інтеграції внутрішньо переміщеної особи за місцем її фактичного проживання (реєстр. № 10382 від 28.12.2023 – доступ за посиланням: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43458>).

Цей законопроект встановлює чіткі підстави для непризначення або припинення виплати щомісячної допомоги на проживання, серед яких:

повернення до покинутого місця проживання, виїзд за кордон без поважних причин на тривалий строк, подання недостовірних відомостей у документах для отримання допомоги;

наявність у власності житла площею 13,65 метра квадратного на одну особу, але не менше 25 метрів квадратних на сім'ю, на підконтрольній Україні території або отримання компенсації за пошкоджене або зруйноване житло з державного бюджету;

придбання автомобіля або іншого рухомого майна вартістю більше 30 мінімальних заробітних плат (для авто від 8 років – більше 50 мінімальних

заробітних плат) або наявність на депозитному рахунку в банку такої суми, або придбання нерухомості на суму більше 50 мінімальних заробітних плат;

наявність середньомісячного доходу в розмірі більше 2 мінімальних заробітних плат на одну особу;

перебування на повному державному утриманні у відповідних інтернатних закладах або місцях позбавлення волі;

невжиття заходів щодо працевлаштування – для працездатних осіб.

Крім того, законопроектом передбачено, що розмір, порядок та тривалість виплати такої допомоги встановлюються Кабінетом Міністрів України з урахуванням потреб та оцінки ступеня інтеграції ВПО за місцем їх фактичного проживання. Завдання розроблення оцінки потреб ВПО є вкрай нагальним з огляду на те, що на її основі мають ґрунтуватися державні рішення щодо забезпечення житлом, зайнятості ВПО тощо.

Головний комітет з опрацювання законопроекту № 10382 (Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин) на своєму засіданні 9 лютого 2024 року рекомендував Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу.

Окремим рішенням Комісія звернулася до Голови Верховної Ради України, голів депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України щодо невідкладного включення до порядку денного пленарного засідання Верховної Ради України та підтримки законопроекту № 10382.

Варто також зазначити, що Комісія продовжує виконувати роботу з підготовки оновлення законодавства у сфері забезпечення прав та свобод ВПО, шукає шляхи залучення міжнародної підтримки для забезпечення продовження виплати ВПО допомоги на проживання та надання інших видів грошової допомоги.

В Україні близько 39 гуманітарних організацій надають багатоцільову грошову допомогу ВПО. Для забезпечення взаємодії з міжнародними партнерами у наданні такої допомоги вкрай важливо забезпечувати верифікацію та діджиталізацію отримувачів, використовувати найкращі практики та досвід у формуванні ефективних державних, регіональних та місцевих стратегій.

З метою консолідації зусиль держави та міжнародних партнерів в пошуку шляхів та засобів вирішення питання забезпечення ВПО фінансовою підтримкою Комісія за сприяння Програми USAID "Рада: наступне покоління" організує проведення конференції на тему: "Грошова допомога внутрішньо переміщеним особам". Під час конференції планується вибудувати з представниками української влади та міжнародними партнерами спільний план організації надання грошової допомоги ВПО.

Члени Комісії звертали увагу на необхідність подальшої фінансової підтримки України на міжнародних майданчиках. Так, Голова Комісії П. Фролов на засіданні Комітету Парламентської Асамблеї Ради Європи з питань міграції (далі – Комітет ПАРЄ) у травні 2024 року закликав парламентаріїв держав – членів Ради Європи продовжувати мобілізацію ресурсів для підтримки постраждалих українців та вживати заходів для збільшення фінансової та гуманітарної допомоги саме ВПО з метою запобігання їх переміщенню до держав – членів Європейського Союзу або на тимчасово окуповані території України. Проект резолюції про швидкі та довгострокові рішення щодо захисту прав переміщених українців схвалено Комітетом ПАРЄ та рекомендовано затвердити на пленарній сесії Парламентської Асамблеї Ради Європи у червні цього року. Серед іншого, проект містить заклик до держав – членів Ради Європи щодо надання коштів для переселення та реінтеграційної допомоги українцям, які повертатимуться додому після війни.

Положення щодо необхідності задоволення базових потреб ВПО, які в умовах зменшення допомоги можуть перебувати на межі виживання, запропоновано також до проекту Резолюції Парламентської Асамблеї Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ПА ОБСЄ), що буде розглядатися на щорічній сесії 29 червня – 3 липня 2024 року в м. Бухаресті (Румунія). Раніше, на зимовій сесії ПА ОБСЄ, П. Фролов закликав не зменшувати міжнародну допомогу Україні та провести з даного питання окремий захід (side event) під час щорічної сесії.

Враховуючи тривалі негативні тенденції, зокрема щодо евакуації населення з територій Харківської та Сумської областей, які постійно зазнають російських атак, надання допомоги на проживання залишається одним з аспектів підтримки ВПО для їх адаптації за новим місцем проживання. Разом з тим подальша підтримка осіб, які зазнали внутрішнього переміщення з 2014 року, повинна ґрунтуватися на оцінці їхніх потреб, враховувати ступінь інтеграції за місцем фактичного проживання та має бути прогнозованою. Важливу роль у наданні грошової підтримки відіграють міжнародні партнери, прозора комунікація з якими й надалі має залишатися пріоритетом органів державної влади та органів місцевого самоврядування всіх рівнів.

Компенсація завданих шкоди, збитків та сприяння репараційним виплатам

Згідно з даними Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України за дворічний період загинуло понад 10 тисяч цивільних осіб, майже 20 тисяч були поранені. Кількість осіб з інвалідністю зросла з 6,7 % (на початок 2022 року) до 7,4 % (на кінець 2023 року) загальної кількості населення, тобто майже на 300 тисяч осіб. Фактичні показники можуть бути значно більшими, оскільки значна частина воєнних злочинів скоювалися на територіях України, які наразі є тимчасово окупованими.

На жаль, в Україні не існує на національному рівні належного механізму фіксування шкоди, у тому числі завданої життю та здоров'ю людини, внаслідок збройної агресії, зокрема у вигляді єдиної бази даних, до якої з усіх державних реєстрів (систем) надходила б відповідна інформація.

Комісія розглянула питання обліку постраждалих осіб та фіксування збитків як передумову запровадження механізму підтримки та виплати репарацій за шкоду, завдану внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. З даного питання Комісією прийнято рішення щодо необхідності утворення консолідованої національної системи управління базами даних або єдиного реєстру (бази даних) постраждалих осіб, немайнові права яких було порушено у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, починаючи з 2014 року, яка буде синхронізована з міжнародним Реєстром збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України, утвореним згідно з резолюцією Комітету міністрів Ради Європи від 12 травня 2023 року, а також прискорення розгляду та прийняття проекту Закону України про облік осіб, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (реєстр. № 10256 від 13.11.2023 – доступ за посиланням: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43188>). За результатами розгляду в першому читанні 25 квітня 2024 року законопроект № 10256 прийнято за основу з подальшим доопрацюванням до другого читання робочою групою, створеною на базі Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, до роботи якої долучилися члени Комісії.

Під час круглого столу на тему: "Відшкодування руйнувань, втрат і травм, спричинених агресією Російської Федерації проти України", що відбувся 18–19 березня 2024 року в м. Варшаві (Республіка Польща), Голова Комісії П. Фролов, який був запрошений на захід Головою Офісу Ради Європи в Україні, закликав міжнародних партнерів до спільної роботи над запуском міжнародного компенсаційного механізму та до збереження поточної підтримки українців, які страждають від збройної агресії, а також відзначив важливість перебування на порядку денному питань започаткування національного обліку українців, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, забезпечення фіксування збитків, завданих юридичним особам, у тому числі суб'єктам господарювання, а також максимального збереження доказів, що підтверджують завдання шкоди та збитків, у тому числі рухомому майну.

Зазначена позиція відображена і в рішеннях Комісії. Так, Комісія запропонувала Кабінету Міністрів України запровадити національну систему обліку та фіксування збитків, завданих збройною агресією юридичним особам України, та збитків, завданих внаслідок знищення (пошкодження) окремих категорій рухомого майна, а Міністерству охорони здоров'я – терміново налагодити фіксування та облік мінно-вибухових травм та іншої шкоди здоров'ю, яких зазнають громадяни України та інші цивільні особи, які

звертаються до медичних установ України, внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

У своїх рішеннях Комісія неодноразово звертала увагу на необхідності забезпечення реалізації механізмів надання компенсації для відновлення окремих категорій нерухомого майна, пошкодженого та знищеного внаслідок збройної агресії, правові та організаційні аспекти яких визначені Законом України "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України", з використанням електронної публічної послуги "єВідновлення". Відзначивши загалом успішність дій та заходів в цьому напрямі, Комісія запропонувала Кабінету Міністрів України невідкладно визначити особливості проведення обстеження пошкоджених та знищених об'єктів нерухомого майна, розташованих на тимчасово окупованих територіях України та в районі проведення бойових дій, з використанням позитивного експерименту аерозйомки для фіксування збитків у м. Мелітополі Запорізької області, та забезпечити виплату компенсації.

Комісія також запропонувала Кабінету Міністрів України проаналізувати можливість надання компенсацій власникам вцілілого нерухомого майна на тимчасово окупованих територіях України та в районі проведення бойових дій після юридичного оформлення відмови від права власності на таке майно на користь держави Україна, у тому числі шляхом проведення консультацій та переговорів з міжнародними партнерами України на предмет вишукування фінансових ресурсів для здійснення таких виплат.

Варто зазначити, що з метою гарантування пріоритетного права вразливих категорій ВПО на отримання компенсації за знищене або пошкоджене агресором житло членами Комісії розроблено та внесено на розгляд Верховної Ради України проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетного права деяких категорій внутрішньо переміщених осіб на отримання компенсації за знищені об'єкти нерухомого майна (реєстр. № 11028 від 20.02.2024 – доступ за посиланням: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43732>), який за результатами розгляду в першому читанні прийнято за основу.

Цей законопроект передбачає надання пріоритетного права на отримання компенсації за програмою "єВідновлення" ВПО, які:

- досягли пенсійного віку;
- мають на утриманні дитину віком до 6 років;
- мають на утриманні двох неповнолітніх дітей;
- мають на утриманні дитину з інвалідністю;

виховують без одного з подружжя дитину віком до 14 років;
є особами з інвалідністю.

Головний комітет з опрацювання законопроекту № 11028 (Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку) на своєму засіданні 5 червня 2024 року рекомендував Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу.

Голова Комісії П. Фролов взяв участь у засіданні робочої групи з питань репарацій за участю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, народних депутатів України, представників Офісу Президента України, Кабінету Міністрів України, Ради Європи та міжнародних організацій, відзначивши дієві кроки Комісії та плани щодо інформування міжнародних партнерів про необхідність пришвидшення допомоги українцям, постраждалим внаслідок збройної агресії, зокрема шляхом використання заморожених російських активів.

Компенсація завданих шкоди, збитків та сприяння репараційним виплатам потребує консолідації загального стратегічного та бюджетного планування, управління даними та розроблення відповідних цифрових рішень, що забезпечать отримання компенсації особами, які постраждали внаслідок збройної агресії з початку 2014 року. Відповідні напрацювання здійснюються Комісією.

Заходи парламентського контролю за діяльністю органів виконавчої влади

Реалізуючи заходи парламентського контролю, Комісія розглянула стан виконання міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади Операційного плану заходів з реалізації у 2023–2025 роках Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року (далі – Стратегія), затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2023 року № 312-р. Робота урядових структур щодо виконання Стратегії визнана Комісією недостатньою, адже частина ключових заходів у відповідному періоді не виконані, насамперед через те, що методика оцінки потреб ВПО з урахуванням критеріїв вразливості перебуває у процесі розроблення, фонд житла для тимчасового проживання є недостатнім, не створений електронний кабінет ВПО, не забезпечено пільгове кредитування ВПО для здобуття освіти. Крім того, не запроваджено пільгову орендну ставку для облаштування гуртожитків для тимчасового проживання ВПО, а також не створено можливості для подання заявок на компенсацію за пошкоджене або знищене житло у період до початку повномасштабної збройної агресії (з початку 2014 року до 24 лютого 2022 року).

Кабінету Міністрів України було запропоновано актуалізувати положення Стратегії з урахуванням поточного стану та основних потреб ВПО, а керівникам

міністерств та інших центральних органів виконавчої влади – невідкладно вжити заходів для виконання визначених завдань та заходів.

Комісія заслухала стан виконання Стратегії усіма обласними та Київською міською військовими адміністраціями, а також місцевими радами найбільших міст України. Регіональній та місцевій владі було запропоновано посилити роботу щодо формування фонду житла та інвентаризації об'єктів нерухомого майна для проживання ВПО, а також головам усіх ОВА – покращити роботу консультаційних кол-центрів (гарячих телефонних ліній) для забезпечення отримання ВПО актуальної інформації щодо їх переміщення або перебування на території областей.

Комісія звернулася до Прем'єр-міністра України з пропозицією доручити регіональній владі спільно з органами місцевого самоврядування розробити програми забезпечення соціальним житлом переселенців, у тому числі шляхом викупу житла на вторинному ринку.

За результатами виїзного засідання, заслуханої інформації від ОВА, яка відображає різний характер впроваджуваних заходів щодо адаптації та інтеграції ВПО, Комісія рекомендувала Івано-Франківській ОВА інтенсифікувати роботу з приведення об'єктів, що не відповідають критеріям щодо функціонування місць тимчасового проживання ВПО, у належний стан, а також посилити інформування ВПО про такі місця (їх розташування, кількість вільних місць, стан тощо) через оновлення та розширення інформації на сайті ОВА, інтерактивної мапи, започаткувати на обласному рівні програми підтримки житлових кредитних програм для ВПО.

Закарпатській ОВА Комісією запропоновано повідомити про результати розміщення ВПО, які проживають в об'єктах, що не відповідають критеріям щодо функціонування місць тимчасового проживання ВПО, які були відвідані членами Комісії під час Форуму "Житло для ВПО" безпосередньо на Закарпатті, а також загалом посилити роботу з приведення цих об'єктів у належний стан та забезпечити інформування ВПО про наявні місця тимчасового проживання, зокрема через офіційний веб-сайт ОВА.

Львівській ОВА з метою покращення умов проживання та забезпечення прав ВПО на території області запропоновано провести комплексний моніторинг місць тимчасового проживання, інших об'єктів, в яких розміщені ВПО, та за його результатами розробити комплекс заходів для покращення умов проживання ВПО, зокрема матеріально-технічного облаштування, підвищення рівня доступності медичних, освітніх та соціальних послуг, забезпечити інформування щодо можливостей проживання в таких об'єктах, а також розглянути можливість підготовки програми відшкодування відсотків за житловими кредитами для ВПО, які мешкають на території області.

Комісія відзначає важливість діалогу з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування для вироблення ефективної державної політики, врахування практичного досвіду при прийнятті рішень та виявленні нових проблем. Так, за результатами проведеної роботи Комісія

звернулася до Прем'єр-міністра України щодо необхідності внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України "Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб" від 1 вересня 2023 року № 930 в частині передбачення можливості подання заяви про реєстрацію статусу місця тимчасового проживання (включення до реєстру місць тимчасового проживання) від органу місцевого самоврядування (територіальної громади), а також щодо удосконалення критеріїв віднесення об'єктів до місць тимчасового проживання для захисту прав ВПО. Частину пропозицій враховано в рішенні Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 року.

Крім того, Комісією вживаються заходи реагування щодо ситуацій, які можуть містити ознаки складу злочину, стосовно забезпечення прав та інтересів ВПО. Так, Комісія звернулася до Генерального прокурора з вимогою взяти під особистий контроль кримінальне провадження за фактом можливої розтрати посадовими особами Лисичанської міської військової адміністрації Луганської області бюджетних коштів у сумі понад 50 мільйонів гривень під час придбання закладу для тимчасового проживання ВПО у Кіровоградській області, а також рекомендувала ініціювати відсторонення від виконання посадових обов'язків відповідних посадових осіб і проведення службового розслідування.

У своїй діяльності Комісія приділяє особливу увагу важливості взаємодії Парламенту з Урядом та іншими органами державної влади через механізм парламентського контролю та вбачає його ефективність через реалізацію рекомендацій Комісії на місцях.